

EN TOEN

Koos Aarts werd telkens door iets nieuws gegrepen

Was **Dongenaar Koos Aarts** een succesvol ondernemer of een meelijwekkende uitvinder?

Niels van den Hoven

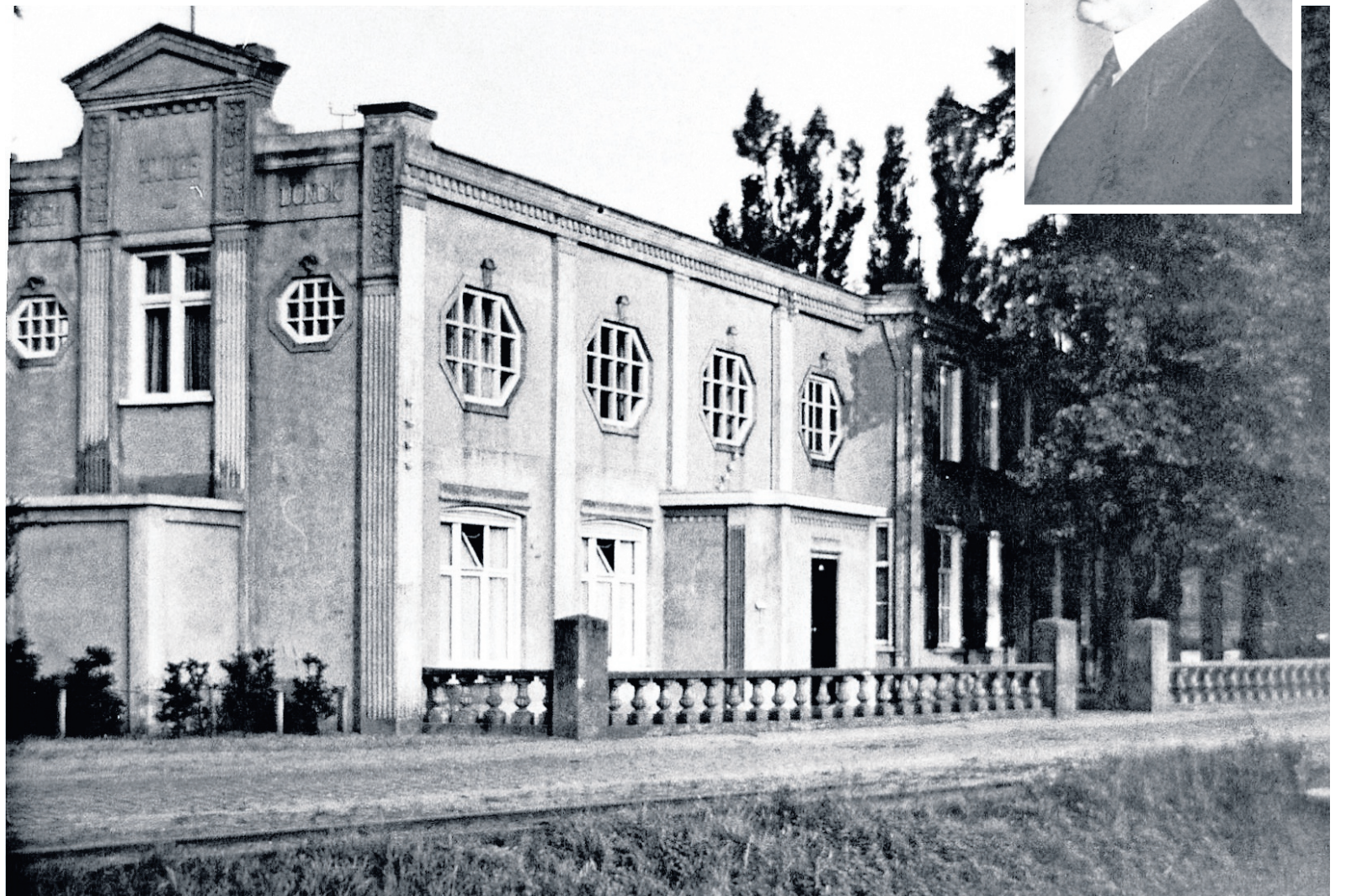
Dongen

Koos Aarts, geboren op 4 april 1864: ondernemer, uitvinder, ongeduldig type, welbespraakt, is de Steve Jobs (Apple) en Elon Musk (Tesla) van zijn tijd. De rooms-katholiek bedacht vanalles waarvan hij zeker wist dat de wereld er op zat te wachten. Maar waar Jobs en Musk herinnerd worden aan hun gouden visies en impact op de wereld, is de erfenis van Aarts vrij beperkt.

In zijn villa Lagendonk gebeurde het allemaal voor de zoon van een schoenindustriële. Rond zijn dertigste verkoopt Aarts zijn aandeel in de leerfabriek aan zijn jongere broer en stort hij zich op uitvinden. Hij heeft er alle tijd, en belangrijker, geld voor. De verkoop van de looierij die zijn vader startte, leverde hem een flinke zak geld op. Aarts was toch al niet arm. In 1901 erfte hij na het overlijden van zijn moeder een flink kapitaal. „Dat was zo'n mooi bedrag dat hij niet meer dagelijks naar kantoor hoefde om de kost te verdienen”, weet Giel van Hooff. Van Hooff, historicus bij de universiteit van Eindhoven, deed onderzoek naar Aarts. De zoektochten van Koos Aarts naar nieuwe materialen en machines volgen elkaar in vrij rap tempo op. Aarts had de geschiedenisboeken in kunnen gaan als de eerste die een particulier, openbaar elektriciteitsnetwerk aanlegde. Maar de gemeenteraad van Dongen geeft te weinig steun, waarna Aarts zijn plan staakt.

Bussen

Hij richt vervolgens met enkele andere ondernemers in 1899 de Maatschappij tot Exploitatie van Automobiëldiensten op. Een openbare busdienst - het zou ook de eerste van het land zijn - tussen Dongen en Waspik. Hij begint een fabriek om de bussen zelf te produceren. Ook een primeur. „De lancering ervan gaat gepaard met een haast on-Nederlandse, prachtige brochure, maar de praktijk is minder rooskleurig”, zegt Van Hooff. Hij vermoedt dat de fabriek rond 1901 haar deuren sloot. Enkele werkende motoren werden afgeleverd. Aarts uitvinddrift wordt er niet door getemperd. Hij is alweer verliefd op iets anders: een alternatieve procedure voor de bereiding van watergas. Hij werkt aan een ma-

▲ Hier gebeurde het allemaal. In zijn villa Lagendonk verzon Koos Aarts het ene na het andere idee.

FOTO'S HEEMKUNDEKRING DE HEERLYOKHEIT DONGEN

▲ Koos Aarts had een prachtige auto. Uiteraard met chauffeur.

chine die dat kan en overtuigt in 1902 43 ondernemers om met hem de NV Watergas Maatschappij op te richten. Ergens rond 1906 word Aarts' rol in de onderneming gedecimeerd. Uit de groep gezet. De NV Watergas houdt in 1910 op te bestaan. De bereiding van watergas is simpelweg te duur.

Geen nerd

Aarts rook door dit avontuur aan de internationale handel. Van Hooff: „Hoewel hij veel in zijn uppie deed, was Aarts zeker geen wereldvreemde nerd die op zijn zolderkamer met alchemie bezig was, hij had een zakelijke insteek, blijkt uit zo'n zestig octrooien die hij in Europa had en zijn internationale contacten. Aarts was een gentleman die indruk maakte.”

In 1918 tekent de Dongenaar een overeenkomst met de overheid voor een proeffabriek waarin rechtstreeks

staal en ijzer uit erts moeten worden bereid. Van de fabriek komt niets terecht, mede door mondiale veranderingen. Zijn volgende poging is carbonalpha, een soort universele brandstof. Hij was ervan overtuigd dat de wereld er op zat te wachten. Ook daarvoor weet hij genoeg ondernemers bij elkaar te krijgen en in 1925 wordt The General Carbonalpha Company opgericht.

Van Hoof kwam in zijn onderzoek maar weinig aanwijzingen tegen dat dit wel een succes werd, zoals er maar weinig over Koos Aarts bewaard is gebleven. „Bij Aarts regeerde de inval, niet de praktische en economische haalbaarheid. Hij was lichtelijk ongrijpbaar, had hooggespannen, maar veel te rooskleurige verwachtingen. Zijn hobby's waren van economische betekenis, maar geen uitgesproken successen.”

Een standbeeld voor Aarts: ja of nee?

DONGEN Moet ondernemer en uitvinder Koos Aarts (1864-1929) een standbeeld in Dongen krijgen, zoals Dongenaar Lucas van der Hoeven wil?

„Het zou een aardig en terecht eerbetoon zijn aan een Dongenaar die met kop en schouders boven zijn collega-ondernemers uitstak. Een hulde bovendien aan de techniek”, zegt Giel van Hooff, verbonden aan de universiteit van Eindhoven. Hij deed onderzoek naar Koos Aarts.

Lucas van der Hoeven kreeg onlangs nul op het rekest van de gemeente Dongen toen hij vroeg om een subsidie voor een beeld van Aarts. Het beeld zou volgens Dongen te weinig toevoegen aan het beeld dat in 's-Gravenmoer staat van Marinus Entrop, medewerker van Aarts en later zelfstandig autobouwer. Daarbij steekt Dongen het bedrag voor de sculptuur - door Van der Hoeven begroot op zo'n 12.000 euro - liever in projecten met 'een andere toegevoegde waarde'.

Van der Hoeven ging in beroep tegen die uitspraak. De zitting is op 16 maart 2017.

Bij Aarts regeerde de inval, niet de praktische en economische haalbaarheid

– Giel van Hooff, historicus